

Madárfogó hurkok.

Az alábbiakban egy pár madárfogó hurkot óhajtok ismertetni. Valamennyit az ez évi néprajzi gyűjtőútam alkalmával szereztem a Szolnokdobokamegyei Irodalmi, Történelmi és Ethnographiai Társulat Múzeumának néprajzi osztálya számára. Mind becses darabjai ezek az ősfoglalkozások egyik fontos ágának, a vadászatnak. Szolnokdoboka vármegyéből való mind az öt darab, még pedig az 1—4. számú Magyarokblósról, az 5. számú pedig Poklóstelkéről.*

Leírásukat a következőkben adom:

1. sz. Megfelelő hosszúságú lószőrszalakat kötnek végeiknél fogva egy zsinegre, meglehetősen közel egymáshoz. Mikor ezzel készen vannak, a zsinegre így rákötött lószőrökből hurkot csinálnak. A vadászfelszerelés ezzel készen is van, csak rá kell kötni a zsinéget a vesszőkerítés két karójára vízszintesen s lehetőleg olyan helyre, ahová a madarak repdesni, szállani szoktak, tehát lehetőleg szalmakazal közelébe. Esetleg két galyra kötik a hurokfelszerelést s ezeket a galyakat szúrják bele a kerítésbe, vagy a földbe.

A madarak gyanutlanul szállanak a hurkokkal így ellátott zsinegre, mikor azonban el akarnának repülni, lábuk s ritkán fejük is a hurkok valamelyikébe szorúl s fogva maradnak. Van eset rá, hogy egyszerre csak egy madarat lehet így fogni, de van eset arra is, hogy a madarak tömegesebben szállanak az ilyen hurokfelszerelésre s a zsákmányul esett madarak száma felülmúlja az ötöt, hatot is. Függ ez természetesen a zsineg hosszától s a hurkok számától is.

2. sz. Ez a felszerelés lényegileg ugyanolyan, mint az 1. számú, csak a zsinéget ágasfához kötik s ezt vagy a földbe, vagy pedig a kerítésbe szúrják.

3. sz. Lényegileg ez is ugyanaz, mint a két előbbi. Itt azonban a hurkokkal felszerelt zsinéget ívben meghajlított fűzfavesszőhöz kötik s ha hosszabb zsinéget szereltek fel hurkokkal, megtörténik, hogy még egyszer, esetleg többször is áthúzzák azt az ív belsején, úgy, hogy — mint mondják — ilyen módon biztosítva van a madarász, hogy a madarak

* A címlapon levő térképen 6.

valamelyik „vonóra“ csak rászállanak. Ezt a felszerelést vagy a kerítés valamelyik kimagaslóbb karójára, vagy pedig gyakrabban fák ágaira akasztják.

4. sz. Míg az 1—3. számú felszereléssel való vadászat kétségesebb eredménnyel jár, a 3. sz. felszereléssel egészen bizonyos a siker. Lényegében ez is az előbb ismertetett felszerelésekkel egyezik, hiszen itt is zsinegre kötött lószórhurkokat látunk, csak hogy ebben az esetben az így felszerelt zsinéget kukoricacsőre kötik. A kukorica csutkjába kis fapálcát szúrnak, melynek segítségével akár a kerítés alkalmas helyére, akár pedig a földbe szúrják azt be, hogy lehetőleg keményen álljon. Itt a madárfogó készüléket egyesítik a csalétekkel. Nagyon természetes dolog, hogy a téli időben kiéhezett nagyobb madarak, mint pl. a varjak, is hamar rászállanak. Az 1—3. számú felszerelésnél nem alkalmaznak csalétket s így az eredmény sem oly biztos, mint a most szóban forgó 4. számú madárfogó készüléknél.

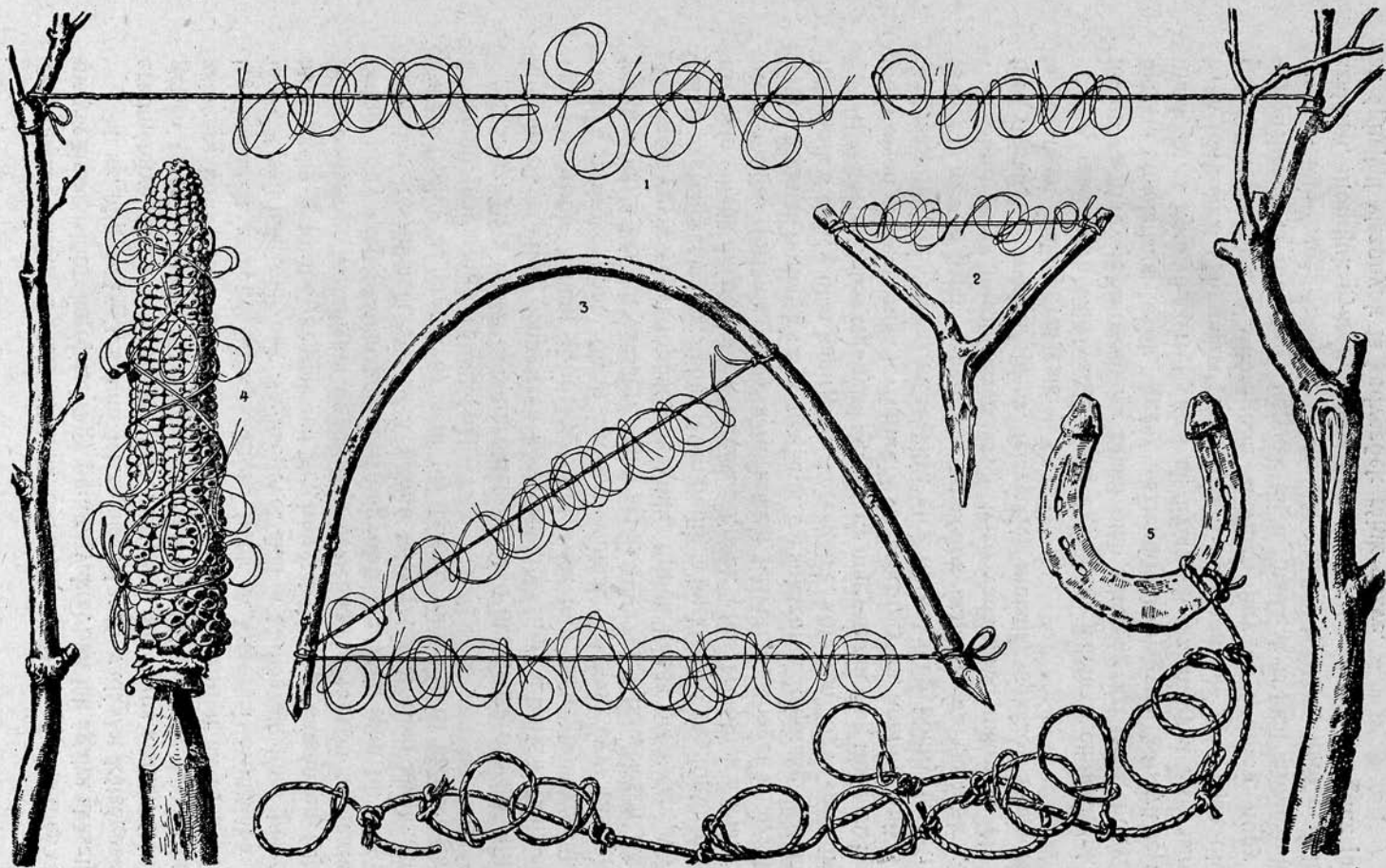
5. sz. Ez a madárfogó hurokfelszerelés Poklostelkéről való. Abban különbözik az eddig ismertetett készülékektől, hogy a hurkok nem egy lószórból, hanem több lószórból összefont zsinegből készültek. Ezek a hurkok éppen olyan módon vannak rákötve egy vastagabb kenderkócból készült zsinegre, mint azt az 1—4. sz. felszerelésen láttuk. A zsineg egyik végét lópatkóhoz kötik. Ennek kettős célja van. A vaspatkó szerencsét is hoz, nehéz lévén pedig, a hurkokban megfogott madarak nem vihetik magukkal a készüléket. Ennek a felszerelésnek a felállítása olyan módon történik, hogy a hurkokkal felszerelt zsinéget kihúzzák s kevés szalmát hintenek rá. A madarak és sokszor a majorság is, hamar felkeresik s eleség után kapirgálva, keresgélve, könnyen fogva maradnak.

Ezt a felszerelést cigánytól vettem. Ez magyarázza meg részben, hogy miért olyan erősek a rajta levő hurkok. Azért, hogy ha, amint számít is rá, majorságot is fog vele, az ne szakítsa el a hurkokat egykönnyen. Természetesen nem a saját, hanem a szomszédok majorságára vadászik vele.

Mind az öt hurokfelszereléssel télen vadásznak, mikor az éhező, fázó madarak s mint az 5. sz. felszerelés mutatja, sokszor a majorság is, könnyen zsákmányul esik.

A madarakra való vadászatnak egy igen jellemző ethnikus okára jöttem rá Magyarköblösön. Az ottani oláh lakosság azt tartja, hogy ha újévkor madárhúst eszik, egész esztendőben nagyon könnyű lesz s munkáját is könnyű szerrel végzi el. Ezért van az, hogy a most ismertetett hurkokkal való madarászás inkább karácsony és újév táján dívik. Ezt vallja a néphit. A valóságban azonban úgy áll a dolog, hogy az agyonéhezett és hidegnek, fagnak kitett madarak sokkal könnyebben mennek lépre, még csalétek alkalmazása nélkül is, télen, mint más időszakban, mondjuk nyáron, mikor úton-útfélen könnyen eleséghez jut s az éghajlati viszonyok is kedvezőek rájuk nézve.

Dr. Roska Márton.

Madárfogó hurkok. — Noeuds coulants pour attraper les oiseaux.